

Határozatok Tára

PEDRO CRUZ VILLALÓN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2014. szeptember 11.¹

C-441/13. sz. ügy

**Pez Hejduk
kontra
EnergieAgentur.NRW GmbH**

(A Handelsgericht Wien [Ausztria] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség — Joghatóság a polgári és kereskedelmi ügyekben — 44/2001 rendelet — Az 5. cikk 3. pontja — Joghatóság jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben — Szerzői vagyoni jogok — Interneten terjesztett tartalmak — A kár bekövetkezési helyének meghatározására vonatkozó kritériumok — A »helytől elváló« kár”

1. Ebben az ügyben a Handelsgericht Wien a Bíróságot a joghatóság kikötésére vonatkozó kritériumról vagy kritériumokról kérdezi szerzői vagyoni jogok megsértésének interneten, olyan körülmények között megvalósuló esetében, amelyek nem teszik lehetővé a kár megvalósulása helyének pontos meghatározását. A Pinckney-üggyel² ellentétben, ahol a Bíróság a szerzői vagyoni jogok zenei CD-k többszörözése és interneten történő terjesztése folytán történő megsértésének kockázatát vizsgálta, a jelen ügy egy fényképész szerzői vagyoni jogaira vonatkozik, akinek műveit hozzájárulása nélkül terjesztették egy weboldalon.

2. Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló 2001/29 irányelv³ által védett fényképek online terjesztése egészen más jellegzetességeket mutat, mint valamely termék online értékesítése. Olyan terjesztésről van ugyanis szó, amelyről nehezen állítható, hogy egy vagy több, pontosan meghatározható helyen valósul meg. Épp ellenkezőleg: a kár „tárgyasulatlaná válik”, más szóval szétterjed, és ekként „elválik a helytől”, megnehezítve annak a helynek a meghatározását, ahol a káresemény a 44/2001 rendelet⁴ 5. cikkének 3. pontja értelmében bekövetkezett.

3. Ezért a jelen ügy alkalmat kínál a Bíróság számára annak meghatározására, hogy az alapügy körülményeihez hasonló körülmények között, „helytől elváló” kár interneten megvalósuló bekövetkezésekor szerzői vagyoni jogok esetében a Pinckney-ítéletben már kimondott általános kritérium követendő, vagy ellenkezőleg: ettől eltérő úton kell haladni.

1 — Eredeti nyelv: spanyol.

2 — C-170/12, EU:C:2013:635.

3 — 2001. május 22-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 167., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 230. o.).

4 — A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2000. december 22-i tanácsi rendelet (HL L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.).

I – Jogi háttér

4. A 44/2001 rendelet (2), (11), (12) és (15) preambulumbekkezdése így szól:

„(2) A joghatóságra és a határozatok elismerésére vonatkozó nemzeti jogszabályok között fennálló egyes különbségek akadályozzák a belső piac megfelelő működését. A polgári és kereskedelmi ügyekben az e rendelet hatálya alá tartozó tagállamok határozatainak gyors és egyszerű elismerése és végrehajtása céljából elengedhetetlenül szükségesek a joghatósági összeütközésre vonatkozó szabályok egységesítésére és az alaki követelmények egyszerűsítésére irányuló rendelkezések.

[...]

(11) A joghatósági szabályoknak nagymértékben kiszámíthatóknak kell lenniük, és azt az elvet kell követniük, hogy a joghatóságot általában az alperes lakóhelye alapozza meg, és a joghatóságnak ezen az alapon mindenkor megállapíthatónak kell lennie, kivéve egyes pontosan meghatározott eseteket, amelyekben a per tárgya vagy a felek szerződéses szabadsága eltérő joghatósági okot kíván meg. A jogi személyek székhelyét a közös szabályok átláthatóságának fokozása és a joghatósági okok összeütközése elkerülése végett önállóan kell meghatározni.

(12) Az alperes lakóhelyén kívül a bíróság és a per közötti szoros kapcsolaton alapuló vagylagos joghatósági okokat is meg kell állapítani az igazságszolgáltatás megbízható működésének előmozdítása érdekében.

[...]

(15) A harmonikus jogalkalmazás érdekében a párhuzamos eljárások lehetőségét el kell kerülni, és biztosítani kell, hogy ne hozzanak egymással összeegyeztethetetlen határozatot két tagállamban. [...]

5. A joghatóság megállapítására vonatkozó szabályok a rendelet a 2–31. cikket tartalmazó II. fejezetében találhatók.

6. A 44/2001 rendelet 2. cikkének (1) bekezdése, amely az említett II. fejezet „Általános rendelkezések” című 1. szakaszán belül helyezkedik el, szövege az alábbi:

„E rendelet rendelkezéseire is figyelemmel valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy, állampolgárságára való tekintet nélkül, az adott tagállam bíróságai előtt perelhető.”

7. A rendelet ugyanezen szakaszban található 3. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik: „Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállam bíróságai előtt kizárólag e fejezet 2–7. szakaszában megállapított rendelkezések alapján perelhető.”

8. A rendelet II. fejezetének „Különös joghatóság” címet viselő 2. szakasza tartalmazza többek között az 5. cikket. Az említett 5. cikk 3. pontja kimondja:

„Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban perelhető:

[...]

3) jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igényvel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet.”

II – A tényállás

9. Az ausztriai lakóhelyű P. Hejduk professzionális fényképész, akinek az épület-fényképészet a szakterülete. P. Hejduk pályafutása során több fotóművészeti alkotásán megörökítette az osztrák építész, Georg W. Reinberg műveit.

10. 2004. szeptember 16-án egy, a németországi székhelyű EnergieAgentur vállalat által szervezett konferencia keretében W. Reinberg előadást tartott, amelyen P. Hejduknak több, az ő néhány művét megjelenítő fényképét is bemutatta. Az ügyiratokból kitűnik, hogy az említett fényképek bemutatására és felhasználására a szerző előzetes hozzájárulásával került sor.

11. Az EnergieAgentur, az www.energieregion.nrw.de internetes oldal tulajdonosa és az ezen az oldalon közzétett tartalom felelőse, weboldalán terjesztette P. Hejduk fent említett fényképeit. A fényképek hozzáférhetőek voltak a közönség számára, és közvetlenül letölthetőek voltak az említett oldalról, anélkül, hogy P. Hejduk ehhez bármikor is hozzájárulását adta volna.

12. P. Hejduk, miután e tényekről tudomást szerzett, keresetet indított az EnergieAgenturral szemben a Handelsgericht Wien, a kérdést előterjesztő bíróság előtt. Keresetében azt kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest a 2004 óta bekövetkezett károk megtérítése címén 4 050,00 euró megfizetésére, valamint az ítélet alperes költségére történő közzétételére.

13. Az EnergieAgentur a Handelsgericht Wien joghatóságának hiányára alapított kifogással élt. Az alperes álláspontja szerint, tekintve, hogy székhelye Düsseldorfban található, és weboldala a legfelső szintű, országos, „.de” kiterjesztésű doménnevet használja, a német bíróságok rendelkeznek joghatósággal az ügyben.

III – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés és a Bíróság előtti eljárás

14. A felek alapeljárásban felhozott érveire tekintettel a Handelsgericht Wien úgy határozott, hogy az alábbi, előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Úgy kell e értelmezni a [44/2001] rendelet 5. cikkének 3. pontját, hogy olyan jogvitában, amelynek tárgya a szerzői joggal szomszédos jogok állítólagos megsértése azáltal, hogy egy fényképet olyan weboldalon tettek elérhetővé, amelyet egy attól eltérő tagállam legfelső szintű doménneve alatt működtetnek, mint amelyben a jogosult lakóhellyel rendelkezik, a joghatóság csak:

- azon tagállamban áll fenn, amelyben az állítólagos jogsértő székhellyel rendelkezik; valamint
- azon tagállam(ok)ban, amely(ek)re a weboldal annak tartalmánál fogva irányul?”

15. Írásbeli észrevételeket terjesztettek elő az alapeljárás felei, a Cseh Köztársaság, a Portugál Köztársaság és a Svájci Államszövetség kormánya, valamint az Európai Bizottság.

IV – A felek érvei

16. P. Hejduk úgy véli, hogy a Pinckney-ítéletben megszilárdult ítélkezési gyakorlat kiegészítésre szorul, mivel álláspontja szerint az említett ügy tárgyát képező eset nem hasonló a jelen esethez. Véleménye szerint az interneten megvalósuló, „helytől elváló” kár esetében, az 5. cikk 3. pontjában foglalt joghatósági ok értelmében a károsultnak lehetősége van arra, hogy a lakóhelye szerinti bírósághoz fordulhasson a bekövetkezett teljes kár megtérítése érdekében. P. Hejduk szerint ez a megoldás

összhangban áll a Bíróság által az eDate Advertising és társai ügyben⁵ hozott ítéletben foglaltakkal.

17. Az EnergieAgentur a Pinckney-ítéletre hivatkozik, és úgy véli, hogy az említett ítéletben foglalt megközelítés az alapeljárás tekintetében alkalmazhatónak bizonyul. Területileg korlátozott, ekként a Pinckney-ítéletben meghatározott korlátozások alá tartozó szerzői jogról van szó, amely alapján – az alperes lakóhelye szerinti állam, illetve azon államban, amelyben a káresemény bekövetkezett – kizárólag az ezen államban bekövetkezett károk megtérítése iránt indítható kereset.

18. A Cseh Köztársaság és a Svájci Államszövetség azt szorgalmazza, hogy a Bíróság a joghatósági szabályok alkalmazásában, a megfelelő igazságszolgáltatás és előreláthatóság céljából terjessze ki az eDate Advertising és társai ítélet megoldását az alapügyhöz hasonló ügyekre. Álláspontja szerint ez az ügy megoldható a károsult érdekeinek központjára vonatkozó kritérium bevezetésével, amely az a hely, ahol a felperes a bekövetkezett teljes kár megtérítése érdekében bírósághoz fordulhat.

19. A Portugál Köztársaság eltérő álláspontot képvisel, de ugyancsak elismeri, hogy a jelen ügy nem azonos a Pinckney-ítélet alapját képező üggyel. A Portugál Köztársaság véleménye szerint a fényképek interneten történő terjesztése által teremtett nehéz helyzet a Bíróságot arra fogja indítani, hogy a fényképek hozzáférhetősége alapján kapcsolóelvet ismerjen el. Mindazonáltal, az említett elv csekély mértékű megbízhatósága arra készteti a Portugál Köztársaságot, hogy az 5. cikk 3. pontja szerinti joghatóságot az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló esetekben kizárólag arra a helyre korlátozza, ahol a kár bekövetkezett.

20. A Bizottság a maga részéről úgy véli, hogy a Pinckney-ítélet alkalmazható a jelen ügyben, de, ettől függetlenül az a véleménye, hogy az említett ítélet alapügy tekintetében történő alkalmazása gyakorlati nehézségeket vet fel. A Bizottság véleménye szerint a Pinckney-ítélet megoldása lehetővé tenné P. Hejduk számára, hogy az osztrák bíróságokhoz forduljon, ám kizárólag az Ausztria területén bekövetkezett károk megtérítése érdekében. Ez a korlátozás, olyan esetben, amikor a károk fényképek interneten történő terjesztése folytán következtek be, a Bizottság szerint végül hatástalannak bizonyulhat, amennyiben sem P. Hejduk, sem a hatáskörrel rendelkező osztrák bíróság nem rendelkezik a megfelelő eszközökkel arra, hogy hatáskörét szűken az Ausztriában megvalósuló károkra korlátozza. Ilyen körülmények mellett a Bizottság felveti annak lehetőségét, hogy a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja szerinti különös joghatósági okot kizárólag azon hely bíróságaira korlátozzák, ahol a káresemény bekövetkezett.

V – Elemzés

21. Amint az fentebb bemutattam, a jelen ügy összetett értelmezési nehézséget vet fel. A Bíróságnak korábban már volt alkalmja arra, hogy az internet által felvetett kérdésköröket nemzetközi magánjogi normák összefüggésében tárgyalja, azonban az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló esetben még nem. Röviden, jelen ügyben azt kell eldöntenie, hogy az ítélezési gyakorlat által biztosított jogorvoslatok közül melyik igazodik legjobban a szerzői vagyoni jogok interneten bekövetkezett megsértésének esetéhez.

22. Noha a kérdést előterjesztő bíróság kizárólag két kapcsolóelvre (az alperes lakóhelye, valamint az a tagállam, amelyre a weboldal tartalma irányul) utal, a felek és a beavatkozó államok egyéb, a jelen ügyben alkalmazható kapcsolóelvre is hivatkoztak, amelyeket az alábbiakban fogok elemezni.

⁵ — C-509/09 és C-161/10, EU:C:2011:685.

A – Az érdekek központjára vonatkozó kritérium

23. A Cseh Köztársaság és a Svájci Államszövetség azon lehetőség mellett érvelnek, hogy a jelen ügyre kiterjeszthető az eDate Advertising és társai ítéletben megalapozott ítélkezési gyakorlat. Ennek ellenére, és az általam a következőkben kifejtett indokoknál fogva, úgy vélem, e kritériumra nem lehet hivatkozni.

24. Az eDate Advertising és társai ítéletben a Bíróság egy, személyiségi jogok interneten történő megsértése kapcsán felvetett kérdésre adott választ. Amint az ismert, a korábbi ítélkezési gyakorlat e kérdéssel az internet előretörését megelőzően, konkrétan a Shevill-ítéletben⁶ foglalkozott. Az említett ítéletben a Bíróság kimondta, hogy az akkori Brüsszeli Egyezmény 5. cikkének 3. pontja lehetővé teszi a károsult számára, hogy bírósághoz azon hely szerinti állam bíróságához forduljon, ahol a káresemény bekövetkezett (a jóhírnevet sértő információért felelős kiadó lakóhelye), illetve ahol a kár megvalósult, amely kritérium a jóhírnevet sértő hírt tartalmazó kiadvány területi szintű terjesztésének függvénye.⁷ Ebben a második esetben a bíróságok kizárólag a tagállamuk területén bekövetkezett kár elbírálására rendelkeznek hatáskörrel, amely körülményt az említett tagállamon belül az adott kiadvány terjesztésére és értékesítésére tekintettel kell meghatározni.⁸

25. Az eDate Advertising és társai ügyben a Bíróságnak a Shevill és társai ügy tárgyát képezőhöz hasonló esetben kellett döntést hoznia, ezúttal online hírközlési eszközzel kapcsolatban. Azon ügy körülményei között – az alapügyhöz hasonlóan – „helytől elváló” kárról volt szó, mivel a hírközlési eszköz bármely tagállamból hozzáférhető volt, megnehezítve, sőt akár lehetetlenné téve a sértő hír területi hatásának felmérését célzó bármely módszer gyakorlati alkalmazását. Ez egy további kritérium létrehozására készítette a Bíróságot, amely kritérium a károsult érdekeinek központján, azaz azon a helyen alapul, ahol e személy bírósághoz fordulhat, és ami a legfontosabb: teheti ezt a bekövetkezett teljes kár megtérítése érdekében.⁹

26. Fontos kiemelni, hogy az eDate Advertising és társai ítélet kizárólag a személyiségi jogok megsértésének eseteire vonatkozott. Azért is fontos, mert ellenkező esetben csorbát szenvedhetne a 44/2001 rendelet 5. cikke 3. pontjának rendeltetése. Egyrészt a károsult érdekeinek központjára vonatkozó kritérium jelentőséget tulajdonít az eszköz hozzáférhetőségének, amely tényezőt a Bíróság elvetette vagy korlátozta több alkalommal és a 44/2001 rendelet 5. cikke 3. pontjával nem összefüggő esetekben is.¹⁰ A károsult érdekeinek központja szerinti helyen való hozzáférhetőség ténye folytán megnyílik annak a lehetősége, hogy a károsult ebben az államban forduljon bírósághoz, mégpedig a bekövetkezett teljes kár megtérítése iránt, ami lehetővé teszi az 5. cikk 3. pontja szerinti joghatósági ok által elérni kívánt egyensúly jelentős módosítását. Másrészt figyelembe kell venni a károsult érdekeinek központjára vonatkozó kritérium és a *forum actoris* kritériuma közötti közelséget, mivel a károsult érdekeinek központja az esetek nagy többségében, noha nem mindig,¹¹ a jogvita felperese lakóhelye szerinti helyen található.

6 — Shevill és társai ítélet, C-68/93, EU:C:1995:61.

7 — Shevill és társai ítélet, 30–33. pont.

8 — Shevill és társai ítélet, 30. és 31. pont.

9 — eDate Advertising és társai ítélet, 48. pont.

10 — A Bíróság ezt kifejezetten kizárta többek között a Pammer és Hotel Alpenhof ítélet (C-585/08 és C-144/09, EU:C:2010:740) 69–75. pontjában, míg az 5. cikk 3. pontjának esetében jelentős mértékben korlátozta, például a fent hivatkozott eDate Advertising és társai ítélet (EU:C:2011:685) 51. pontjában.

11 — Ez az eset állt fenn az eDate Advertising és társai ügyben (EU:C:2011:685) szereplő egyik ügyben, mivel az alperes lakóhelye az Egyesült Államokban volt, míg érdekeinek központja Franciaországban volt található.

27. Pontosán azon kockázatok miatt, amelyeket a károsult érdekeinek központjára vonatkozó kritérium magában rejt, vélem úgy, hogy az nem vetíthető a szerzői vagyoni jogokra, ideértve azt is, ha interneten megvalósult, „helytől elváló” károkról van szó. A Bíróság ipari tulajdonjog megsértése esetén elvetette ezt a Wintersteiger-ítéletben¹², és akkor is, amikor az ügy tárgyát szerzői vagyoni jogok¹³ sérelmére elkövetett, meghatározható helyű károk képezték. Úgy vélem, ezt a megoldást kellene alkalmazni az alapügyhöz hasonló esetekben is, amikor szerzői vagyoni jog sérelmére megvalósuló, „helytől elváló” kárról van szó.

B – A fókuszálásra vonatkozó kritérium

28. Mind a kérdést előterjesztő bíróság, mind P. Hejduk úgy véli, hogy álláspontjuk szerint az tény, hogy a szóban forgó fényképek Ausztriára irányultak, igazolja az osztrák bíróságok joghatóságát. Mégsem hiszem, hogy ez az út járható lenne.

29. Az azon állam bírósága joghatóságának kikötésére vonatkozó lehetőség, amelyre a sértő tevékenység irányul, olyan lehetőség, amelyet számos nemzeti bíróság és az ítélkezési gyakorlat is figyelembe vett.¹⁴ Ez továbbá, amint ismert, a fogyasztói szerződések esetén fennálló különös joghatósági ok tekintetében a 44/2001 rendelet által alkalmazott, a 15. cikk (1) bekezdésének c) pontjában foglalt kritérium.¹⁵ Jäaskinen főtanácsnok ennek alkalmazását meglehetősen erős érvekkel alátámasztva javasolta a Pinckney-ügyre vonatkozó indítványában,¹⁶ és a Bíróság, noha azt az említett ügyben elvetette, alkalmazta a L'Oréal és társai,¹⁷ a Donner¹⁸ és a Football Dataco és társai¹⁹ ítéleteiben a jelen ügy körülményeitől eltérő, de azokkal rokonítható körülmények esetén.

30. A Bíróság a Pinckney-ítéletben mindazonáltal elvetette a fókuszálásra vonatkozó kritériumot, és tette ezt kifejezetten kimondva, hogy „ellentétben a [44/2001] rendelet 15. cikke (1) bekezdésének c) pontjával, az említett rendelet 5. cikkének 3. pontja nem követeli meg többek között, hogy a szóban forgó tevékenység a megkeresett bíróság szerinti tagállamra »irányuljon«”.²⁰

31. Vitathatatlan, hogy a Pinckney-ítélet e pontja néhány értelmezési lehetőséget enged meg,²¹ de az én meglátásom szerint a megfogalmazásból egyértelműen kitűnik a Bíróság azon szándéka, hogy a fókuszálásra vonatkozó kritériumot kizárja a 44/2001 rendelet 5. cikke (3) bekezdésének értelmezéséből. A fókuszálásra vonatkozó kritériumot azon a helyen alapuló joghatósági ok tekintetében alkalmazták, ahol gazdasági tevékenység folytatására kerül sor azzal az egyértelmű szándékkal, hogy javakat és szolgáltatásokat kínáljanak abban tagállamban, amelyre a tevékenység irányul. Ezért úgy vélem, hogy a hivatkozott Pinckney-ítélet főszabály szerint elveti a fókuszálás kritériuma szellemi tulajdonjoghoz kapcsolódó vagyoni jogok megsértésén alapuló szerződésen kívüli károk tekintetében történő alkalmazásának lehetőségét.

12 — C-523/10, EU:C:2012:220.

13 — Pinckney-ítélet (EU:C:2013:635).

14 — Lásd például a Francia Semmitőszék ügyét (Com. 2010. július 13., 06–20–230. sz. ügy), továbbá olyan szerzők véleményét, mint Treppoz, E., „Croniques. Droit européen de la propriété intellectuelle”, *Revue Trimestrielle de Droit Européen*, 4 2013.

15 — Lásd: Pammer és Hotel Alpenhof ítélet, EU:C:2010:740.

16 — Lásd különösen: Jäaskinen főtanácsnok Pinckney-ügyre vonatkozó indítványának 61–65. pontja (EU:C:2013:400).

17 — C-324/09, EU:C:2011:474, 65. pont.

18 — C-5/11, EU:C:2012:370, 27. pont.

19 — C-173/11, EU:C:2012:642, 39. pont.

20 — Pinckney-ítélet, EU:C:2013:635, 42. pont.

21 — Lásd: De Miguel Asensio, P., „Tribunales competentes en materia de infracciones de derechos patrimoniales de autor cometidas a través de Internet”, *La Ley – Unión Europea*, 11 2014, 5. pont.

32. Annak meghatározása maradt hátra, hogy olyan esetben, amikor a nyilvánossághoz közvetítés, amely „helytől elváló” kárt idéz elő, egyértelműen és vitathatatlanul egy másik tagállamra irányul, alkalmazni kell-e a fókuszálásra vonatkozó kritériumot. Úgy vélem mindazonáltal, hogy az általunk vizsgált esetben nem ez a helyzet áll fenn, mivel az ügyiratokból kitűnik, hogy az alapeljárás alperese sohasem irányította feltételezhetően sértő tevékenységét más tagállamok felé. Ezért úgy gondolom, hogy e hipotézis tekintetében nem szükséges állást foglalni.

C – A területiség kritériuma és a Pinckney-ítélet

33. Miután a károsult érdekeinek központjára, valamint a fókuszálásra vonatkozó kritériumot elvetettük, elérkezünk a Pinckney-ítéletben kialakított megoldáshoz, amelynek a jelen ügy tekintetében történő alkalmazása mellett érvel – noha árnyalatnyi különbségekkel – mind a Portugál Köztársaság, mind a Bizottság.

34. A Pinckney-ügyben a Bíróságnak a 44/2001 rendelet 5. cikke 3. pontjának értelmezése tárgyában kellett állást foglalnia egy olyan szerző által indított kártérítési kereset ügyében, akinek zeneművészeti alkotását CD-n többszörözték és ezt követően a hozzájárulása nélkül interneten terjesztették.

35. A Pinckney-ügy által felvetett nehézséget az eDate Advertising és társai, valamint a Wintersteiger-ügyben foglalt ítélkezési gyakorlatnak a szerzői vagyoni jogok területére történő kivetítése jelentette. Amint azt fentebb említettem, az eDate Advertising és társai ügy tárgya azon hely meghatározása volt, ahol a kár személyiségi jogoknak az interneten történő megsértése esetén bekövetkezik, míg a Wintersteiger-ítélet középpontjában egy ipari tulajdonjog megsértése, konkrétan egy védjegybitorlás következett be. A Bíróság a két esetben eltérő megoldással élt. Noha a személyiségi jogok esetében a Bíróság az úgynevezett „mozaikszabály” fenntartása felé hajlott, azon hely kivételével, ahol a károsult érdekeinek központja található (és ahol bírósághoz fordulhat a bekövetkezett teljes kár megtérítése érdekében), a Wintersteiger-ítéletben ipari tulajdonjogok megsértése esetén a területiség szigorú elvének alkalmazása és a kár bekövetkezési helyének azon tagállamra vagy tagállamokra történő korlátozása mellett döntött, amelyben a jog oltalom alatt áll (vagyis ott, ahol a fennálló jogcím bejegyzésre került).

36. A szerzői jogok, csakúgy mint az ipari tulajdonjogok, a területiség elvének vannak alávetve. Mindazonáltal a szerzői jognak van két olyan jellemzője, amelyek a Pinckney-ügyben hozott döntésben megnehezítették minősítését: regisztrálása nem szükséges ahhoz, hogy védelemben részesüljön, miközben a 2001/29 irányelv²² alapján egyébként valamennyi tagállamban védelemben részesül. Olyan jogokról van tehát szó, amelyek rokon vonásokat mutatnak az eDate Advertising és társai, illetve a Wintersteiger-ügyek tárgyát képező jogokkal, mivel a szerzői vagyoni jogok megsértése (a személyiségi jogokhoz hasonlóan) bármely tagállamban megvalósulhat, ám védelmük állami kiterjedésű „területi szegmensek” mentén valósul meg, a szellemi tulajdon feletti jogcímekhez hasonlóan. Úgyis lehet fogalmazni, hogy a szerzői jogok az Európai Unióban olyan jogok csoportját képezik, amelyek minden egyes tagállam tekintetében területileg korlátozottak, és amelyek együttesen lefedik az Unió területének egészét.

37. A Pinckney-ítéletben a Bíróság a szerzői jogok területisége mellett foglalt állást, azaz a Wintersteiger-ítéletben kifejtettekhez hasonló megközelítés mellett döntött. Az ítélet 39. pontjában a Bíróság rámutatott, hogy „a szerzői vagyoni jogok – a nemzeti védjegyhez kapcsolódó jogokhoz hasonlóan – a területiség elvének vannak alávetve”. A Bíróság a későbbiekben emlékeztetett arra, hogy a 2001/29 irányelv megvalósította a szerzői jogok harmonizációját, amely azzal jár, hogy azok „bármely tagállamban az alkalmazandó anyagi jog függvényében sérthetők meg”. A fentiekből kiindulva a

²² — E tekintetben lásd Jääskinen főtanácsnok Pinckney-ügyre vonatkozó indítványának (EU:C:2013:400) 44–50. pontját.

Bíróság kimondta, hogy a 44/2001 rendelet 5. cikke 3. pontja alkalmazásában a kár bekövetkezési helye az említettekhez hasonló körülmények között az a hely, ahol a felperes által hivatkozott szerzői vagyoni jogok védelemben részesülnek, és ahol az állítólagos kár bekövetkezhet. Az említett tagállam bíróságai kizárólag az e tagállam területén okozott kár elbírálására rendelkeznek hatáskörrel.²³

38. Összefoglalva, a Pinckney ítéletben lefektetett ítélkezési gyakorlat három olyan ismérvvel jellemezhető, amelyek alapján a joghatóság megállapítható szerzői vagyoni jogok határon átnyúló megsértése esetén: anyagi jogi oltalom, tényleges oltalom és területileg korlátozott oltalom. Annak megállapítása tekintetében, hogy a szerzői vagyoni jogok megsértése eredményeként kár következett be, kizárólag az a bíróság rendelkezik joghatósággal, amelynek területén a jog védelemben részesül, ahol a jogsértés bekövetkezésének fennáll a tényleges veszélye, és kizárólag az ebben az államban bekövetkezett károk tekintetében.

39. A hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak az alapügy tekintetében történő alkalmazása nem minden nehézségtől mentes. Noha P. Hejduk szerzői joga védelemben részesül Ausztriában és interneten jogosulatlanul többszörözött és terjesztett fényképei hozzáférhetőek Ausztriában, a kizárólag az említett államban bekövetkezett károk meghatározása nehéznek, vagy már-már lehetetlennek bizonyul. A Pinckney-üggyel ellentétben, ahol a szerzői jogok megsértése CD-k többszörözése majd interneten, a tagállamok bármelyikében történő eladása révén valósult meg, a jelen ügy tárgyát olyan károk képezik, amelyek megvalósulása nehezen megállapítható, mivel egy fénykép interneten történő hozzáférhetősége önmagában nem nyújt támpontot a kár helyének meghatározása tekintetében. A bekövetkezett károk a Pinckney-ügyben gazdaságilag ellentételezett szolgáltatásból eredtek (CD-k előállítását majd ezt követő online piaci értékesítése), míg a jelen ügyben nincs ellentételezett szolgáltatás, csupán egy gazdasági társaság általi nyilvánossághoz közvetítésről van szó.

40. Ezért a Pinckney-ügyhöz hasonló megoldás az alapügyhöz hasonló ügyben vagy azt eredményezné, amint azt a Bizottság kiemelte, hogy megtagadnák a felperestől annak lehetőségét, hogy Ausztriában bírósághoz forduljon szerzői jogainak Ausztriában történő, alig vagy egyáltalán nem érzékelhető megsértésével szembeállítva, vagy hogy elismerjék számára a bekövetkezett teljes kárt, belátva, hogy lehetetlen területileg szegmentálni a jogsértést, amely megoldás végső soron ellentmondana a Pinckney-ítéletben foglaltaknak.

D – A jelen ügy tekintetében alkalmazandó kritérium

41. Úgy vélem, hogy a Pinckney-ítélet automatikus alkalmazása „helytől elváló” kár esetén hatástalannak bizonyulhat. Az a megoldás, amelyre a Bíróság az említett ítéletben jutott, olyan esetekre vonatkozik, amikor a szerzői jogok megsértésének kockázata vagy tényleges megsértése egyértelműen megvalósul egy adott területen, akár az internet használata által. Mindazonáltal, amikor, a műalkotás és az annak közlésére szolgáló eszköz típusa következményeként, „helytől elváló” kárról van szó, úgy vélem – a Portugál Köztársaság és az Európai Bizottság álláspontjával egyetértésben –, nem alkalmazható a kár megvalósulásának helyére vonatkozó, a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontjában foglalt kritérium. Ilyen esetben ez az előírás kizárólag azon hely szerinti bíróság joghatóságát igazolja, ahol a káresemény bekövetkezett.

42. Ez a megoldás számomra koherensebbnek tűnik a 44/2001 rendelet által követett célokkal, amelyek sorában kiemelkedik a megfelelő igazságszolgáltatás.²⁴ Egy olyan kritérium, amely a felperest kérelme terjedelmének a nehéz, hogy azt ne mondjam, lehetetlen módon meghatározott helyi kritériumoknak megfelelő korlátozására kötelezi, nem koherens a 44/2001 rendelet szellemével. Amint azt a Bizottság megjegyezte, az alapügyhöz hasonló ügyek felperese nem fog tudni olyan bizonyítékokat benyújtani,

23 — Pinckney-ítélet (EU:C:2013:635), 43. pont. Ugyanezen ítélkezési gyakorlat tekintetében lásd: Hi Hotel ítélet (C-387/12, EU:C:2014:215), 39. pont és Coty Germany ítélet (C-360/12, EU:C:2014:1318), 55. pont.

24 — Lásd a 44/2001 rendelet (12) preambulumbekzdését, valamint többek között a Wintersteiger-ítélet (EU:C:2012:220) 27. és 31. pontját.

amelyek pontosan körülhatárolják a kizárólag a keresetindítás helye szerinti államban bekövetkezett károkat. Ez a körülmény az említett állam bíróságát arra késztetné, hogy a ténylegesen bekövetkezett kárnál alacsonyabb kártérítést állapítson meg, vagy épp magasabbat, túllépve ezzel a Bíróság által ilyen esetekben előírt területi kritériumot. A Bizottság helytállóan állítja, hogy a Pinckney ítélkezési gyakorlat alapügy tekintetében történő alkalmazása komoly kockázattal jár arra nézve, hogy a joghatósággal rendelkező bíróság túllépi hatáskörét annak gyakorlása során.

43. Egyébként a hivatkozott Pinckney-ítélkezési gyakorlatnak a jelen ügy tekintetében történő alkalmazása, álláspontom szerint, jogi bizonytalanságot eredményezne az eljárás mindkét fele számára. A felperes egyáltalán nem lehetne bizonyos egy olyan eljárás kimenetelében, amelyben az ügyben eljáró bíróság hatásköre terjedelmének körülhatárolására vonatkozó kritériumok nem megállapíthatók. Ugyancsak kritikus lenne az alperes helyzete, aki mindazon tagállamokban, ahol „helytől elváló” kár bekövetkezett, nagyszámú jogvitának lenne kitéve, vagy csak egynek, de anélkül, hogy bármiféle bizonyossággal rendelkezne az egyes bíróságok hatáskörének terjedelme tekintetében. Úgy vélem, ez az eredmény nem összeegyeztethető a 44/2001 rendelet általános céljaival, de a különös joghatósági okra vonatkozó, 5. cikk 3. pontjában foglalt specifikusabb kritériumokkal sem.

44. Ugyanis, amint azt kimondja mind a 44/2001 rendelet, mind pedig a Bíróság ítélkezési gyakorlata, az 5. cikk 3. pontjának rendeltetése az ügy releváns tényállási elemeihez földrajzilag közeli bíróság joghatóságának biztosítása.²⁵ Ez a földrajzi közelség lehetővé teszi az igazságszolgáltatási szerv számára, hogy jobb garanciák mellett bírálja el a felperes kereseti kérelmeit és az alperes védekezésül előadott érveit. Ez a közelség mindazonáltal szertefoszlik, amikor a tények, a kár „helytől elváló” természetéből fakadóan, nem teszik lehetővé a konvencionális bizonyítékok által történő megállapításukat. Vagy csak a bekövetkezett kár egy töredékes része tekintetében teszik lehetővé, megfosztva ezzel az igazságszolgáltatási szervet attól, hogy a kárról összképet kapjon, ami megnehezítheti az előtte folyamatban lévő ügy körülményeinek átfogó értékelését. Ezzel megszűnik a bíróságnak a jogvita tényállási elemeihez való földrajzi közelségéből származó előnye, és ekként a 44/2001 rendelet 5. cikke 3. pontjának hasznossága.

45. Ilyen körülmények között, interneten bekövetkező és a szerzői vagyoni jogok sérelmével járó, „helytől elváló” károk esetén úgy vélem, a legjobb megoldás a kár megvalósulása szerinti tagállam bíróságai előtti keresetindítás lehetőségének kizárása és a joghatóság – legalábbis a hivatkozott rendelet 5. cikkének 3. pontján alapuló joghatóság – azon tagállam bíróságaira való korlátozása, ahol a káresemény bekövetkezett. Egyébként ez a megoldás egyáltalában nem zárja ki a rendelet 2. cikkében foglalt joghatósági okot, amelynek értelmében az alperes lakóhelye szerinti bíróság előtt is indíthat kereset. Noha az esetek többségében a két kritérium ugyanazon bíróság joghatóságának kijelöléséhez vezet (amint az a jelen ügyben is történik), ez nem mindig van így.

46. Vitathatatlan, hogy nyilvánossághoz közvetítés esetében, amikor a kárt előidéző tevékenység valamely tagállamból ered, és nyilvánvalóan és egyértelműen egy másik tagállamra vagy tagállamokra irányul, megfontolandó az általam imént megfogalmazott megállapítás kiigazításának vagy kiegészítésének a lehetősége.²⁶ Mindazonáltal, amint azt a jelen indítvány 2. pontjában előadtam, a Handelsgericht Wien által ezen előzetes döntéshozatali eljárásban előterjesztett ügyből kitűnik, hogy az alperesnek nem volt szándéka a vitatott közvetítést Ausztria felé irányítani. Ezért szükségtelennek tartom, hogy a kapcsolóelv tárgyában állást foglaljunk olyan esetben, amikor a tevékenység egy vagy több tagállam felé irányul.

25 — Lásd a 44/2001 rendelet (12) preambulumbeközdését.

26 — Ugyanígy felmerülhet az a kérdés is, hogy a Pinckney ítélkezési gyakorlat alkalmazandó-e a szerző személyhez fűződő jogainak határon átnyúló megsértése vonatkozásában. E tekintetben lásd: Kur, A., *Conflict of Laws in Intellectual Property, The CLIP Principles and Commentary*, Oxford, OUP, 2013, 2:203.C10. pont.

47. Következésképpen azt javaslom a Bíróságnak, hogy a jelen ügy körülményeihez hasonló körülmények között, amikor a felperes interneten megvalósuló, szerzői vagyoni jogainak sérelmével járó, „helytől elváló” kárt szenvedett, a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja értelmében azon hely bírósága rendelkezik joghatósággal, ahol a káresemény bekövetkezett.

VI – Véggövetkeztetések

48. Azt javaslom tehát a Bíróságnak, hogy a Handelsgericht Wien előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésére a következő választ adja:

„A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 44/2001/EK rendelet 5. cikkének 3. pontját akként kell értelmezni, hogy egy olyan jogvitában, amelynek tárgya szerzői joggal szomszédos jogok interneten történő megsértése, amelynek eredményeként olyan, „helytől elváló” kár következik be, amely helyének pontos meghatározása megbízható bizonyítási kritériumoknak megfelelően nem lehetséges, azon hely bíróságai rendelkeznek joghatósággal, ahol a kár bekövetkezett.”